

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Milana Taubera a soudkyň Pavly Klusáčkové a Hany Kadaňové ve věci

žalobkyně:

X

bytem X

zastoupena advokátem Dr. Stephanem Heidenhainem

sídlem Laubova 2128/10, 130 00 Praha 3

doručovací adresa: advokátní kancelář bnt – attorneys-at-law.
s.r.o.

Na Příkopě 22/859, 110 00 Praha 1

proti

žalovanému:

Magistrát hlavního města Prahy

sídlem Mariánské náměstí 2/2, 110 00 Praha

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 7. 2023, č. j. MHMP 1520123/2023,

takto:

Shoda s prvopisem potvrzuje M. S.

(K.ř. č. 1 – rozsudek)

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Základ sporu

1. Žalobkyně se podanou žalobou domáhá vydání rozhodnutí, kterým by soud zrušil napadené rozhodnutí, určil, že poučení v napadeném rozhodnutí bylo nesprávné a nezákonné, udělil žalobkyni státní občanství České republiky a uložil žalovanému povinnost nahradit žalobkyni náklady řízení.
2. Žalobou napadeným rozhodnutím žalovaný zamítl odvolání žalobkyně a potvrdil rozhodnutí Úřadu městské části Praha 1 ze dne 6. 1. 2023, č. j. UMCP1 011989/2023, kterým bylo rozhodnuto, že žalobkyně nenabyla státní občanství České republiky prohlášením učiněným podle § 31 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o státním občanství z roku 2013“).

II. Obsah žaloby a související vyjádření

3. Žalobkyně v podané žalobě navrhuje, aby soud určil, že poučení žalovaného na samém konci napadeného rozhodnutí bylo nesprávné a nezákonné a dále že je napadené rozhodnutí protiprávní.
4. Žalobkyně v části žaloby označené jako žaloba na určení nesprávnosti poučení v napadeném rozhodnutí uvádí, že napadené rozhodnutí bylo zástupci žalobkyně doručeno dne 20. 7. 2023. Lhůta pro podání žaloby činí dle § 72 s. ř. s. 2 měsíce od tohoto data. Žalobkyně uvádí, že lhůta je dodržena, nicméně má za to, že vzhledem k chybné formulaci poučení v napadeném rozhodnutí na straně 8 („*Poučení: Proti tomuto rozhodnutí se podle ustanovení § 91 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění, nelze dále odvolat.*“) zmíněná lhůta prozatím ani nezačala běžet. Žalobkyně považuje za neakceptovatelné, aby součástí poučení žalovaného nebylo poučení o možnosti podat žalobu. Z formulace výše uvedeného poučení totiž dle jejího názoru nelze vyčíst, že soudní přezkum tohoto rozhodnutí je možný. Žalobkyně usuzuje na povinnost správních orgánů poučit účastníky o možnosti soudního přezkumu žaloby z § 4 odst. 2 správního řádu, dále z § 68 odst. 1, 5 a 6 správního řádu. Na nesprávnost poučení formulovaného obdobně jako v napadeném rozhodnutí dle tvrzení žalobkyně upozornil ochránce veřejných práv v roce 2018, nicméně podnět byl ignorován.
5. Žalobkyně se domnívá, že na to, že lhůta k podání žaloby neběží, nemá vliv ani její zastoupení advokátem. Dodává, že zásada, že rozhodnutí musí obsahovat poučení, je zakotvena v čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR a v čl. 36 odst. 1 a odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Dodává, že formulace předmětného poučení je zavádějící, protože vyvolává dojem definitivní nezměnitelnosti rozhodnutí. Žalobkyně má za to, že je nezbytné, aby soud zjistil, zda bylo poučení nesprávné.
6. V části žaloby týkající se nesprávnosti napadeného rozhodnutí žalobkyně uvádí, že protiprávnost napadeného rozhodnutí je dána následujícími důvody. Žalobkyně vysvětluje,

Shoda s prvopisem potvrzuje M. S.

že její prarodiče sice neoslovili příslušný okresní národní výbor, ani velvyslanectví Československa v Londýně, ani příslušný krajský národní výbor, ani příslušný okresní národní výbor, protože dědeček utekl z Československa do Anglie v roce 1939 a po převzetí Československa komunisty neměl důvod se dostavit na velvyslanectví, ani na příslušný krajský národní výbor. Podle názoru žalobkyně je zarážející a protiprávní, že městská část Praha 1 i žalovaný uplatňují stará ustanovení přes § 64 zákona o státním občanství z roku 2013, jako by byla úplně v pořádku, ačkoliv v pořádku nejsou, protože se jednalo o mechanismus zbavující československé státní občany v zahraničí a jejich děti československého státního občanství.

7. Žalobkyně poukazuje na to, že zmíněné mechanismy byly ještě sofistikovanější v dalších zákonech (č. 102/1947 Sb., o nabývání a pozbývání československého státního občanství sňatkem, a č. 194/1949 Sb., o nabývání a pozbývání československého státního občanství). Žalobkyně se domnívá, že nekritickou aplikací § 64 zákona o státním občanství z roku 2013 se stane městská část Praha 1 přímým následníkem prvního komunistického ministra vnitra. Žalobkyně dále považuje za absurdní závěr, že nesplňuje podmínku stanovenou § 32 odst. 2 zákona o státním občanství z roku 2013, neboť otec žalobkyně československé ani české státní občanství nikdy nenabyl a její dědeček z otcovy strany se k datu 1. 1. 1969 stal státním občanem České socialistické republiky podle § 2 odst. 1 zákona č. 39/1969 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České socialistické republiky, a byl jím i k 31. 12. 1992. Otec žalobkyně tedy měl dle této logiky smůlu, protože se narodil v roce 1953 a jeho rodiče nic neprohlásili včas. Kvůli nedopatření s prohlášením narození syna v roce 1953 se ten nestal československým občanem a později ani občanem České republiky, a proto má dle názoru správních orgánů obou stupňů žalobkyně (vnučka občana České republiky) v tomto řízení smůlu.
8. Žalobkyně konstatuje, že kvůli několika nedopatřením jejího otce se v roce 2014 nestal on ani žalobkyně českými státními občany, protože otec v roce 2014 neprohlásil podle § 33 odst. 1 zákona o státním občanství z roku 2013 a žalobkyně sama neučinila nic na základě § 33 odst. 1 zákona o státním občanství z roku 2013. Žalobkyně má za to, že správní orgány mechanicky aplikují § 32 a 33 zákona o státním občanství z roku 2013 a tím aplikují také diskriminační komunistické normy z let 1948 a 1949.
9. Žalobkyně má za to, že nemožnost nabytí českého státního občanství zasahuje do jejích práv protiústavním způsobem, protože k uplatnění diskriminačních norem by dle jejího názoru vůbec nemělo dojít.
10. Žalovaný ve vyjádření k podané žalobě odkazuje na § 31 odst. 1 a 3 zákona o státním občanství z roku 2013 a uvádí, že ze zjištěného skutkového stavu vyplynulo, že děd žalobkyně nabytí státního občanství narozením podle § 28 Všeobecného občanského zákoníku z roku 1811 a § 2 ústavního zákona č. 236/1920 Sb., kterým se doplňují a mění dosavadní ustanovení o nabývání a pozbývání státního občanství a práva domovského v republice Československé. Toto státní občanství během svého života nikdy nepozbyl, což je doloženo osvědčením o státním občanství České republiky ze dne 9. 11. 2022 vydaným Úřadem městské části Praha 2. Z uvedeného má žalovaný za zřejmé, že děd žalobkyně není bývalým občanem ve smyslu § 31 odst. 1 zákona o státním občanství z roku 2013.
11. Žalovaný dále uvedl, že pokud jde o otce žalobkyně, vycházel z právní úpravy účinné v okamžiku jeho narození. Podle § 1 odst. 2 zákona č. 194/1949 Sb., o nabývání a pozbývání československého státního občanství, ve znění účinném ke dni 27. 9. 1953, dítě, které se

narodí v cizině, nabyvá narozením státního občanství, jsou-li jeho otec i matka občany; dítě, které se narodí v cizině a jehož otec nebo matka je občanem, kdežto druhý z rodičů je cizincem, nabyvá státního občanství, vysloví-li s tím souhlas krajský národní výbor na žádost toho z rodičů, který je občanem. Žádost o souhlas může být podána do jednoho roku od narození.

12. Žalovaný vysvětluje, že ačkoliv byl děd žalobkyně ke dni narození syna československým občanem, správní orgány šetřením provedeným ve fondech Ministerstva vnitra, Zemského úřadu Praha a Ústředního národního výboru hl. m. Prahy, zjistili, že žádost o souhlas s nabytím československého státního občanství nebyla v zákonem stanovených lhůtách podána a k vyslovení souhlasu s nabytím československého státního občanství nedošlo, resp. ani dojít nemohlo. Stejně tak ani babička žalobkyně (britská státní občanka) nepožádala ministerstvo vnitra o souhlas s nabytím státního občanství sňatkem s dědem žalobkyně. Žalovaný má za prokázané, že babička ani otec žalobkyně nikdy československé státní občanství nenabyl. Oproti tomu je u děda žalobkyně kontinuita československého státního občanství od narození nepřerušena, tj. toto státní občanství nikdy nepozbyl.
13. Žalovaný uzavřel, že žádný ze jmenovaných předků žalobkyně není bývalým občanem ve smyslu § 31 odst. 1 zákona o státním občanství z roku 2013 a žalobkyně od žádného z nich nemůže odvodit svůj nárok na nabytí státního občanství České republiky prohlášením podle § 31 odst. 3 zákona o státním občanství z roku 2013.
14. K žalobní argumentaci aplikací § 64 zákona o státním občanství z roku 2013 žalovaný uvádí, že jestliže zjišťuje, zda v tom kterém časovém okamžiku fyzická osoba nabyla či pozbyla státní občanství, nemůže postupovat jiným způsobem, než vycházet z právních předpisů účinných v době, kdy mělo k nabytí nebo pozbytí státního občanství dojít. Žalovaný tedy pouze konstatuje skutečnosti, které u otce a babičky žalobkyně nastaly již před mnoha lety v důsledku marného uplynutí lhůt. Podmínky, za kterých předci žalobkyně mohli nabýt státní občanství, vyplývaly z právních předpisů, které byly v rozhodném okamžiku platnou a účinnou součástí československého právního řádu.
15. Žalovaný je toho názoru, že na právní skutečnosti či události nastalé v minulosti nelze retroaktivně aplikovat platnou právní úpravu a již neúčinné právní předpisy nelze poměřovat optikou dnešních ústavních standardů. Žalovaný trvá na tom, že žalobkyně, která projevila úmysl nabýt státní občanství České republiky prohlášením podle § 31 odst. 3 zákona o státním občanství z roku 2013, není adresátkou tohoto zákonného ustanovení a podmínky v něm uvedené nesplňuje, neboť žádný z jejích předků není bývalým státním občanem ve smyslu § 31 odst. 1 zákona o státním občanství. K tomu žalovaný odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 As 206/2022-30 ze dne 6. 12. 2022 a dále na rozsudky Městského soudu v Praze ze dne 22. 6. 2022, č. j. 17 A 66/2021-30, a ze dne 30. 8. 2021, č. j. 18 A 53/2021-30.
16. K námitkám týkajícím se poučení uvedeného v napadeném rozhodnutí žalovaný uvádí, že zcela dostál § 68 odst. 5 správního řádu. Má za to, že smyslem dotčené části správního rozhodnutí je poučit účastníka řízení, zda je možno proti rozhodnutí podat řádný opravný prostředek, tedy odvolání, rozklad či odpor. Dodává, že zákonná úprava nevyžaduje poučení o dalších prostředcích obrany v rámci veřejné správy, jako jsou mimořádné opravné prostředky či dozorčí prostředky. Stanovena není ani povinnost poučovat účastníka řízení o možnostech soudní ochrany. K tomu odkazuje na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 5 A 109/1996, a rozhodnutí NSS sp. zn. 5 As 10/2004.

Shoda s prvopisem potvrzuje M. S.

17. Žalovaný navrhuje, aby soud žalobu zamítl.

III.

Posouzení žaloby

18. Městský soud v Praze přezkoumal žalobou napadené rozhodnutí v rozsahu uplatněných žalobních bodů, jimiž je vázán (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.), a vycházel přitom ze skutkového i právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.).
19. Soud rozhodl v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s. bez jednání, protože žádná ze stran s takovým postupem nevyjádřila nesouhlas.
20. Žaloba není důvodná.
21. Při vlastním posouzení žaloby vyšel soud z následující právní úpravy.
22. Podle čl. 12 odst. 1 Ústavy České republiky *nabývání a pozbývání státního občanství České republiky stanoví zákon.*
23. Podle § 31 odst. 1 zákona o státním občanství z roku 2013 *prohlášením o nabytí státního občanství České republiky (dále jen „prohlášení“) může nabýt státní občanství České republiky fyzická osoba, která pozbyla české nebo československé státní občanství přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, nejednalo-li se o pozbytí československého státního občanství podle ústavního dekretu prezidenta republiky o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské nebo podle smlouvy mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o Zakarpatské Ukrajině, nebo nejedná-li se o československého státního občana, který se ke dni 1. ledna 1969 stal, nebo by se k tomuto dni stal státním občanem Slovenské socialistické republiky, anebo po 1. lednu 1969 nabyl státní občanství Slovenské socialistické republiky nebo Slovenské republiky a je dosud jejím občanem.*
24. Podle § 31 odst. 3 zákona o státním občanství z roku 2013 *fyzická osoba, jejíž alespoň jeden z rodičů nebo prarodičů je nebo byl bývalým občanem podle odstavce 1, může státní občanství České republiky nabýt prohlášením, pokud není ke dni učinění prohlášení státním občanem Slovenské republiky.*
25. Podle § 31 odst. 4 písm. e) zákona o státním občanství z roku 2013 *prohlašovatel k prohlášení připojí doklad prokazující datum a způsob pozbytí českého či československého státního občanství prohlašovatele nebo doklad prokazující datum a způsob pozbytí českého či československého státního občanství jednoho z rodičů nebo prarodičů.*
26. Podle § 64 zákona o státním občanství z roku 2013 *při posuzování, zda fyzická osoba je nebo byla českým státním občanem, československým státním občanem, státním občanem Československé federativní republiky nebo České a Slovenské Federativní Republiky, se postupuje podle právních předpisů účinných v době, kdy mělo dojít k nabytí nebo pozbytí státního občanství této osoby.*
27. Podle § 68 odst. 5 správního řádu *v poučení se uvede, zda je možné proti rozhodnutí podat odvolání, v jaké lhůtě je možno tak učinit, od kterého dne se tato lhůta počítá, který správní orgán o odvolání rozhoduje a u kterého správního orgánu se odvolání podává.*
28. Soud úvodem poukazuje na to, že skutkově obdobnými případy se již zdejší soud zabýval, a to např. v rozsudku ze dne 22. 6. 2022, č. j. 17 A 66/2021-30, a v rozsudku ze dne 30. 8. 2021,

Shoda s prvopisem potvrzuje M. S.

č. j. 18 A 53/2021-30. Se závěry zde uvedenými se nyní projednávající senát plně ztotožňuje a pro stručnost odůvodnění na ně odkazuje.

29. Úprava nabývání státního občanství má ústavní základ v čl. 12 Ústavy České republiky, ve kterém je zakotvena výhrada zákona, pokud jde o způsob a podmínky nabývání a pozbývání státního občanství. Koncepce právní úpravy státního občanství vychází z principu suverenity státní moci, tedy že každý suverénní stát má právo stanovit podmínky, za kterých mohou cizinci vstupovat na jeho území, pobývat na něm a případně získat občanství (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 9. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 9/94, a ze dne 8. 3. 2000, sp. zn. IV. ÚS 586/99).
30. Ústavní soud přitom v minulosti opakovaně zdůraznil, že v případech, kdy státoobčanský vztah nevzniká ex lege, ale na základě rozhodnutí příslušného orgánu státu, má stát svrchované právo rozhodnout, zda určité osobě občanství udělí, a pokud tak neučiní, neporušuje tím žádná základní práva. Jinak řečeno, dle Ústavního soudu není žádného základního práva, které by suverénní stát mohl porušit tím, že cizinci státní občanství neudělí (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2007, sp. zn. II. ÚS 624/06, či ze dne 8. 3. 2000, sp. zn. IV. ÚS 586/99, či nálezy Ústavního soudu ze dne 2. 7. 2019, sp. zn. Pl. ÚS 39/17, či ze dne 11. 10. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 5/16).
31. V současné době problematiku nabývání a pozbývání státního občanství upravuje především zákon č. 186/2013 Sb. Českého státního občanství lze dle uvedeného zákona nabytí narozením, určením otcovství, osvojením, nalezením na území České republiky, udělením, prohlášením a v souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče.
32. Nabývání státního občanství České republiky prohlášením se týká fyzických osob, které pozbyly české nebo československé státní občanství přede dnem nabytí účinnosti dotčeného zákona (§ 31 zákona o státním občanství z roku 2013), osob, které byly k 31. 12. 1992 státními občany České a Slovenské Federativní Republiky a nebyly českými nebo slovenskými státními občany (§ 32 zákona o státním občanství z roku 2013), osob, které se narodily v době od 1. 10. 1949 do 7. 5. 1969 mimo území Československé republiky a jeden z jejich rodičů byl ke dni jejího narození československým státním občanem a k 1. lednu 1969 se stal nebo by se k tomuto dni stal českým státním občanem (§ 33 zákona o státním občanství z roku 2013), osob, kterým byl neoprávněně vydán doklad prokazující občanství České republiky (§ 34 zákona o státním občanství z roku 2013), osob do 3 let od dosažení věku 18 let, které mají na území České republiky trvalý pobyt (§ 35 zákona o státním občanství), a dětí, které se na území České republiky zdržují v souladu „s jinými právními předpisy“, pokud byly svěřeny do náhradní péče (§ 36 zákona o státním občanství z roku 2013).
33. Lze tedy shrnout, že možnost nabytí státního občanství prohlášením je většinově dána v návaznosti na zvláštní situace související s obdobím komunistické totality a rozpadem federativního státu. V takových případech mají dotčené osoby možnost zvolit si určité občanství a v případě, že této možnosti využijí, mají na toto státní občanství právní nárok. Nabytí státního občanství prohlášením je tedy nabytí na základě projevené vůle příslušné osoby a s právním nárokem na nabytí státního občanství (srovnej Körbl, Hugo. § 31 [Bývalí čeští a českoslovenští občané]. In: Körbl, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 190.).

Shoda s prvopisem potvrzuje M. S.

34. Ustálená rozhodovací praxe správních soudů vychází z toho, že v případě nabývání občanství prohlášením se neuplatní správní uvážení správního orgánu rozhodujícího o nabytí státního občanství. Naopak, jsou-li splněny zákonem stanovené podmínky, správní orgán jejich splnění toliko ověří, což osvědčí vydáním listiny o nabytí státního občanství. V tomto směru soud poukazuje např. na závěry vyslovené v rozsudku Nejvyššího správního soudu (NSS) ze dne 29. 5. 2018, č. j. 2 As 232/2017-77, dle nichž „pokud jsou [podmínky] splněny a osoba učinila před příslušným správním orgánem prohlášení o státním občanství, nevzniká zde prostor pro správní uvážení, jako je tomu v případě rozhodování o udělení státního občanství. Připustit, že správní orgán v této oblasti disponuje prostorem pro úvahu, zda v konkrétním případě prohlášení účinky přiznat či nepřiznat, by šlo proti smyslu zákona a nemá v samotném textu zákona oporu ... Zákon o státním občanství naopak sám stanoví podmínky, jejichž splnění správní orgán toliko ověří, což osvědčí vydáním listiny o nabytí státního občanství. V opačném případě rozhodne o tom, že podmínky splněny nejsou a cizinec státní občanství nenabyl.“ (obdobně viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 5. 2019, č. j. 7 As 266/2018-31).
35. Žalobkyně podala žádost o nabytí státního občanství České republiky prohlášením podle § 31 zákona o státním občanství z roku 2013. Ze správního spisu vyplývá, že žalobkyně ke své žádosti nepřipojila žádný doklad, který by prokazoval datum a způsob pozbytí českého či československého státního občanství, a to ať už u osoby žalobkyně, nebo u jednoho z rodičů nebo prarodičů, čímž nesplnila podmínku stanovenou v § 31 odst. 4 písm. e) zákona o státním občanství z roku 2013. Mezi stranami přitom není sporu o tom, že žalobkyně takový doklad ani doložit nemohla, protože ona sama, ani některý z jejích rodičů či prarodičů české či československé občanství nepozbyl.
36. Mezi stranami dále není sporné, že kontinuita československého státního občanství nebyla u děda žalobkyně narušena. Babička žalobkyně vstoupila do manželství s dědem žalobkyně jako britská státní občanka. Správní orgány provedly komplexní státoobčanské šetření, aby zjistily, zda babička žalobkyně podala žádost o souhlas s nabytím československého státního občanství sňatkem a této žádosti bylo vyhověno. Dále prověřovaly, zda byla podána žádost o souhlas s nabytím československého státního občanství pro jejího syna (otce žalobkyně). Výsledek šetření byl v obou případech negativní, tedy ani jedna ze zmíněných žádostí nebyla v zákonem stanovených lhůtách podána a k vyslovení souhlasu s nabytím československého státního občanství nedošlo. Babička žalobkyně ani otec žalobkyně tedy československé státní občanství nenabyl. Nutno dodat, že sama žalobkyně v podané žalobě vysvětluje důvody, pro které k podání předmětných žádostí nedošlo, a tuto skutečnost nerozporuje.
37. Lze tedy přisvědčit argumentaci žalovaného, který v napadeném rozhodnutí dospěl k závěru, že s ohledem na skutkový stav nebyly u žalobkyně splněny podmínky pro nabytí státního občanství dle § 31 zákona o státním občanství z roku 2013.
38. Pokud jde o námitky žalobkyně, které se týkají formalistické aplikace zákonných ustanovení správními orgány, uvádí soud následující.
39. Možnost nabytí českého státního občanství prohlášením podle § 31 zákona č. 186/2013 Sb. je určitou reflexí historických událostí souvisejících se vztahem České a Slovenské republiky, případně snahou o napravení křivd, jež komunistický totalitní režim připravil bývalým československým občanům. Tomuto odpovídá i důvodová zpráva k předmětnému ustanovení zákona č. 186/2013 Sb. (sněmovní tisk 827/0, Poslanecká sněmovna, 6. období, 2010–2013), která nad rámec uvedeného doplňuje, že oproti předchozí úpravě je okruh osob

rozšířen, přičemž ustanovení nestanoví časové omezení, ve kterém by muselo dojít k pozbytí českého či československého občanství, a nestanovuje rovněž ani způsob, kterým bylo občanství pozbyto.

40. NSS ve svém rozsudku ze dne 6. 12. 2022, č. j. 7 As 206/2022-30, vysvětlil: „*Ustanovení § 31 zákona o státním občanství představuje úpravu navazující na právní předpisy, jimiž v porevolučním období zákonodárce zamýšlel napravit, aspoň částečně, křivdy a bezprávní způsobené komunistickým režimem osobám, které za doby nesvobody emigrovaly z Československa. Již v roce 1990 zákon č. 88/1990 Sb., kterým se mění a doplňují předpisy o nabytí a pozbytí československého státního občanství, stanovil nárok na nabytí státního občanství osobám, jimž bylo toto občanství odňato podle zákona č. 194/1949 Sb., resp. zákona č. 39/1969 Sb. Na uvedený předpis navázal zákon č. 193/1999 Sb., o státním občanství některých bývalých československých občanů. Ten výrazně rozšířil možnost rehabilitace státního občanství osob, které československé nebo české občanství pozbyly buď v důsledku propuštění ze státního svazku, nebo v souvislosti s nabytím státního občanství jiného státu.*“.
41. Z výše uvedeného tak vyplývá, že adresátem předmětného ustanovení a okruhem subjektů spadajících do osobní působnosti dané právní normy mají být osoby (či jejich potomci), které české (československé) státní občanství pozbyly. Do takového okruhu osob však žalobkyně ani její předci zcela jednoznačně nespádají, což žalobkyně ani nezpochybňuje.
42. Žalobkyně je názoru, že § 31 zákona o státním občanství z roku 2013 je diskriminační. Soud se však s jejím názorem neztotožňuje. Adresátem právní úpravy obsažené v § 31 zákona o státním občanství z roku 2013 jsou osoby (a jejich potomci), které české či československé státní občanství pozbyly především v období komunistické totality, tj. rozhodnutí o pozbytí státního občanství mohlo být motivováno politickým přesvědčením dotčených osob a jednalo se ze strany tehdejší moci výkonné o formu perzekuce. Žalobkyně však netvrdí, že by její předci byli takové perzekuci vystaveni, přičemž takový skutkový závěr se nepodává ani z obsahu správního spisu.
43. NSS ve výše zmíněném rozsudku ze dne 6. 12. 2022, č. j. 7 As 206/2022-30 uvedl, že „*úprava nabytí státního občanství prohlášením podle § 31 zákona o státním občanství představuje státoobčanskou restituci, potažmo rehabilitaci, tj. uplatní se pouze pro osoby, které pozbyly české nebo československé státní občanství před účinností tohoto zákona. Vložením § 31 odst. 3 do zákona o státním občanství zákonem č. 207/2019 Sb. proto zákonodárce zjevně nezamýšlel rozšířit zjednodušený režim nabytí státního občanství na případy jdoucí daleko nad rámec uvedené státoobčanské restituce, tj. i na potomky osob, které státní občanství nikdy nepozbyly, případně ty, které by jej případně pozbyly dříve v minulosti. Jak plyne již z jednoznačného jazykového znění, předpokladem nabytí státního občanství prohlášením podle § 31 odst. 3 zákona o státním občanství je existence předka v přímé linii (konkrétně rodiče nebo prarodiče), který pozbyl české nebo československé státní občanství a současně nespádá do negativního výčtu případů v § 31 odst. 1 zákona o státním občanství.*“.

Shrnuto, zákon o státním občanství rozlišuje pro účely „občanské rehabilitace“ mezi osobami či jejich potomky, které občanství pozbyly v období nesvobody mezi lety 1948 a 1990, a osobami jinými. S ohledem na jasně deklarovaný smysl a cíl zákona se jedná o rozlišování naprosto pochopitelné a legitimní. Pokud je korektní premisa, že stát má možnost suverénního uvážení, za jakých podmínek a komu umožní své státní občanství nabyt, pak pojmově není možné odkazovat na údajnou diskriminaci v blíže (časové, prostorové, či věcně) nevymezené skupině „potomků Čechů v zahraničí“.

Shoda s prvopisem potvrzuje M. S.

44. Skutečnost, že právní úprava na situaci žalobkyně nedopadá, soud jako diskriminační nevyhodnotil. Zákodárce v předmětném ustanovení s ohledem na historický kontext vymezil určitý okruh osob, pro které zjednodušil proces nabývání státního občanství. Tento postup je nicméně *de lege lata* nutné aplikovat pouze na jím zamýšlené případy a do této množiny situace žalobkyně zjevně nespadá. Jiné pravidlo, na základě kterého by žalobkyně mohla nabýt státní občanství České republiky prohlášením, pak současná právní úprava neobsahuje a žalobkyně to ani netvrdí. Nadto z ničeho nevyplývá, že by se v daném případě jednalo o (neúmyslnou) mezeru v právu, stran níž by soud snad mohl eventuálně zvažovat její zaplnění k tomu vhodnými interpretačními metodami.
45. Pokud jde o námitku žalobkyně týkající se nesprávnosti poučení v napadeném rozhodnutí, pak soud uvádí, že správní řád stanovuje náležitosti poučení ve správním rozhodnutí v § 68 odst. 5, podle kterého musí poučení obsahovat informaci o tom, zda je možné proti rozhodnutí podat odvolání, v jaké lhůtě je možno tak učinit, od kterého dne se tato lhůta počítá, který správní orgán o odvolání rozhoduje a u kterého správního orgánu se odvolání podává. Správní řád nicméně nestanovuje správním orgánům povinnost poučovat účastníky o jejich právu bránit se proti rozhodnutí před soudem. NSS ve svém rozsudku ze dne 27. 6. 2005, č. j. 5 As 10/2004-32, který je plně aplikovatelný i na současnou právní úpravu, uvedl, že „ze *správního řádu (zák. č. 71/1967 Sb.)*, jímž se [žalovaný správní orgán] při vydání rozhodnutí řídil, *nevyplývá povinnost poučovat o opravných prostředcích, které stojí mimo sféru správního řízení, totiž o možnosti podat žalobu k soudu podle soudního řádu správního (zák. č. 150/2002 Sb.)*“. Zdejší soud zdůrazňuje, že uvedený závěr NSS prošel i testem ústavnosti (usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2006, sp. zn. III. ÚS 561/05).
46. Lze uzavřít, že správní orgány v projednávané věci nepochybily. Žalobkyně státní občanství České republiky prohlášením dle § 31 zákona o státním občanství z roku 2013 nenabyla, protože nesplnila stanovené podmínky. Žádný z jejích předků československé, resp. české, státní občanství nepozbyl, a tak neexistuje zákonný důvod, na základě kterého by žalobkyně mohla dovést svůj nárok na nabytí českého státního občanství prohlášením v režimu uvedeného ustanovení.
47. Správním orgánům zákon o státním občanství z roku 2013 neumožňuje, aby při rozhodování o žádosti žalobkyně postupovaly v rozporu s explicitním zákonným pravidlem a případný opačný závěr založily na správním uvážení. Uvedené ustanovení pak nelze ve vztahu k žalobkyni označit za diskriminační, protože úmyslem zákonodárce bylo rehabilitovat určitou skupinu osob, která o státní občanství přišla v důsledku perzekučních opatření komunistického režimu.

IV.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

48. Na základě shora uvedeného soud dospěl k závěru, že žaloba není důvodná, a proto ji dle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.
49. O nákladech řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle kterého má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Ve věci měl plný úspěch žalovaný, avšak žalovanému v řízení žádné náklady nad rámec jeho běžných činností nevznikly. Soud proto rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů tohoto řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 27. března 2024

Milan Tauber v.r.
předseda senátu

Shoda s prvopisem potvrzuje M. S.